

แนวทางพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมความรู้

Approach of Dhamma Practicing on Knowledge-based Society Participation

ปานุมาศ จินารัตน์, ไพชยนต์ จันทกาค, ณรงค์ศักดิ์ คุรุพันธ์,
สิริพร แสนทวีสุข, พนมพร ช้องชิง และพิศัฐ ขาวจันทร์
Panumat Jinarat, Paichayon Chanthakaat, Narongsuk Kurupan,
Siriporn Saentaweasuk, Phanomporn Choungching and Pisit Kaaochant
มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
The Eastern University of Management and Technology, Thailand
Corresponding Author, E-mail: rsapatana@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมความรู้ และมีวัตถุประสงค์รองเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติธรรม การมีส่วนร่วมและสังคมความรู้ควบคู่ไปพร้อมกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักและตัวแปรองค์ประกอบด้านการปฏิบัติธรรม การมีส่วนร่วม รวมถึงสังคมความรู้ โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมที่ได้รับการพัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ จำนวน 39 ข้อ สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกคณะกรรมการหมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 365 คน มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบวัดพฤติกรรมได้รับการทดสอบคุณภาพเครื่องมือตามหลักการวิจัยแล้วได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า CVI เท่ากับ .98 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยตัวแปรหลักและตัวแปรองค์ประกอบการปฏิบัติธรรม การมีส่วนร่วม และสังคมความรู้อยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระดับปานกลางถึงมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r ระหว่าง .53 ถึง .80 นอกจากนั้นแล้วข้อค้นพบสำคัญพบว่า ตัวแปรองค์ประกอบการปฏิบัติธรรมและการมีส่วนร่วมสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันต่อสังคมความรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้จัดเรียงลำดับตามค่าอิทธิพล ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ปัจจัยเกื้อกูล การมีส่วนร่วมวางแผน ติดตามประเมินผล ปัญญา ศีลและ

*ได้รับบทความ: 28 มิถุนายน 2561; แก้ไขบทความ: 11 กุมภาพันธ์ 2562; ตอรับตีพิมพ์: 18 มีนาคม 2562

Received: June 28, 2018; Revised: February 11, 2019; Accepted: March 18, 2019

สมาธิ แต่อย่างไรก็ตามการนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัตินั้น ควรต้องเริ่มต้นจากการนำเอาผลวิจัยไปใช้เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวนโยบาย การให้การสนับสนุน และการกำหนดคุณสมบัติสำคัญของผู้ที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อยังประโยชน์ต่อสังคมฐานความรู้ที่มีการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมของสมาชิกกรรมการหมู่บ้าน

คำสำคัญ: การปฏิบัติธรรม; การมีส่วนร่วม; สังคมฐานความรู้

Abstract

This quantitative research is primarily aimed at presenting the development of the Dhamma practice, leading to the participation of the knowledge-based society. The secondary purpose is to study the level of Dhamma practice, participation and knowledge-based society along with analyzing relationship between the main variables and the components of the Dhamma practice, participation including the knowledge-based society, using the behavioral model developed by the literature review in the country and foreign countries on 39 items for collecting data from 365 northeastern village council members for statistical analysis, especially the average analysis, standard deviation, correlational coefficient analysis and multiple regression analysis. The behavioral test was tested for quality of the instruments by research methodology found that the content validity was CVI of .98 and the reliability was .92.

The research found that: Mean, primary variables, participation variable and the knowledge-based society variable were at a high level, the correlation coefficients were middle level to high level for statistically significant at .01 level, with r values between .53 and .80. In addition, the key findings. Factors, composition, Dhammapractice variable, and participation variable can explain the variance in knowledge-based society at the .05 level. Sorted by the influence, participation for benefits, supporting factor participation for planning, tracking, evaluating, wisdom, precepts and meditation. However, the practical implementation should be started with the result of research as a policy statement support offering, personal quality configuration of people who would be a village council for getting the benefit for knowledge-based society with the Dhammapractice which leading the participation of members of the village council.

Keywords: Dhamma Practice; Participation; Knowledge-based Society

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกจากผลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารมิได้เป็นเรื่องผิดปกติแต่อย่างใดของสังคมโลก หากแต่มนุษย์ขาดแนวปฏิบัติสำหรับนำไปใช้เป็นหลักในการดำรงชีวิตให้รอดพ้นจากวิกฤติอันเป็นธรรมดาของทุกชีวิตที่อาศัยอยู่บนโลกนี้เป็นประเด็นสำคัญ ที่ควรแก่การทำความเข้าใจอย่างชัดเจน แล้วนำไปลงมือปฏิบัติให้ปรากฏผลชัดเจนรูปธรรม เพื่อลดปัญหาอันเป็นผลจากความรู้สึกคับข้องใจ เป็นทุกข์กับการดำเนินชีวิตตามปกติในแต่ละวัน (Sirikarn, 2008) สำนวนการปฏิบัติธรรมของชนชั้นกลางแล้วพบว่าร้อยละ 80 เป็นสตรีที่ประกอบอาชีพอิสระ อาศัยอยู่ในเขตเมืองแล้วมุ่งมาปฏิบัติธรรม เพื่อลดปัญหาความทุกข์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ จากการฝึกปฏิบัติธรรมตามกระบวนการฝึกสมาธิ ควบคุมจิตใจและอารมณ์ให้สงบนิ่งได้เป็นการชั่วคราว เพราะฉะนั้นสังเกตได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในสังคมสามารถฝึกปฏิบัติธรรมอันเป็นการนำหลักศาสนามาใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตเพื่อแสวงหาความสงบสุขร่วมกันของผู้อาศัยอยู่ในสังคมเดียวกัน ซึ่งต่างเชื่อว่าการปฏิบัติธรรมช่วยให้การดำรงชีวิตทุกเพศ ทุกวัยในทุกสังคมประสบกับความสงบสุข โดยปราศจากความทุกข์อันเป็นเหตุให้ก่อความวุ่นวายในสังคมที่ต้องอาศัยทั้งความอดทน และการรับฟังได้อย่างลึกซึ้ง (Pongsiriwan and Theerapong, 2012) เพื่อให้ปรากฏผลชัดเจนต่อทุกการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในสังคม

โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกันสร้างความก้าวหน้าทางสังคมเศรษฐกิจ จำเป็นต้องอาศัยความรู้ อาศัยปัญญาที่มากพอสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกันในหมู่มนุษย์ หากแต่การวางรากฐานให้มีความมั่นคงกลายเป็นประเด็นที่มีได้หยิบยกขึ้นมาใช้เป็นหลักการสำคัญสำหรับการนำไปลงมือปฏิบัติให้ปรากฏผลเชิงรูปธรรมชัดเจน โดยเฉพาะการประพฤติปฏิบัติดีตามหลักศาสนาสำหรับขึ้นนำการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม (Thongsri 2016) อธิบายถึงหลักการสำคัญของการเข้าร่วมทำกิจกรรม เพื่อการพัฒนาสันติภาพในสังคมของประชาชนในพื้นที่ทุกระดับ ทุกอาชีพนั้นเป็นหลักการที่เน้นการพัฒนาสังคม ส่วนการประกอบกิจกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะการปฏิบัติตนตามหลักศาสนานั้นเน้นเพื่อการสร้างสันติภาพในสังคมอันเป็นเป้าหมายสำคัญของทุกชีวิตที่อาศัยอยู่บนโลกที่ต่างดิ้นรนแสวงหาสันติภาพจากภายนอกโดยละเลยการแสวงหาสันติภาพภายในจิตใจตนจากการปฏิบัติธรรม คือ การประพฤติตนตามหลักความเชื่อทางศาสนา ซึ่งถือเป็นรากฐานที่มั่นคงของการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมพัฒนาความรุ่งเรืองทางสังคมเศรษฐกิจทั้งจากการเพิ่มผลผลิต หรือลดต้นทุนให้น้อยลงยังจำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการปฏิบัติธรรมอย่างเข้มแข็งทั้งการรักษากาย วาจา และใจให้บริสุทธิ์ ตลอดจนการฝึกปฏิบัติสติตนให้ถึงพร้อมปัญญาเพื่อการพิจารณาใคร่ครวญต่อทุกสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

กับความรุ่งเรืองของประเทศ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนทุกฝ่ายในการใช้สติปัญญา เพื่อพยายามคิดค้น และใคร่ครวญถึงหนทางแนวทาง รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือขึ้นมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนพลิกสถานการณ์ที่เป็นวิกฤติ ให้เป็นโอกาสสำหรับการพัฒนาประเทศซึ่งต้องเริ่มต้นจากการสร้างจริยธรรมให้ปรากฏชัดในสังคมอย่างกว้างขวางก่อนเป็นเบื้องต้น (Moonsuwan, 2016)

เพราะฉะนั้น การปฏิบัติธรรมย่อมถูกนำมาใช้ในการนำร่องด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสร้างสังคมฐานความรู้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ถือว่าการพัฒนาสังคมให้ประสบความสำเร็จตามความคาดหวังจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและคุณภาพทางจิตใจสำหรับนำไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานตามความคาดหวังนั้น ซึ่งด้วยเหตุผลนี้สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมผ่านกระบวนการบริหารงานเชิงประสิทธิภาพ ย่อมต้องใช้การปฏิบัติธรรมของทั้งผู้บริหารและบุคลากรเป็นตัวนำร่องการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหวังนั้น ทั้งนี้การปฏิบัติธรรมช่วยให้เกิดความ پاکเพียร และรู้จักใส่ใจต่อการพัฒนาตนเองควบคู่ไปพร้อมกับความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ (Pimchumlek, 2010)

ดังนั้น การปฏิบัติธรรมที่ประกอบไปด้วย การรักษาศีล การฝึกสมาธิ และการเจริญปัญญา สามารถนำไปใช้ในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งในกรณีนี้หมายถึงคณะกรรมการหมู่บ้านที่ต้องร่วมกัน

วางแผน ดำเนินการ รับผลประโยชน์ไปจนถึงการติดตามประเมินผลและการใช้ปัจจัยอื่นในการเกื้อกูลความสำเร็จของการร่วมกันสร้างสังคมฐานความรู้ที่ประกอบด้วยตัวความรู้ การสร้างความรู้ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร สำหรับนำไปแก้ไขสภาพปัญหาการขาดคุณธรรมของผู้คนในสังคม สามารถปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาความประพฤติให้สุจริตได้ด้วย การปฏิบัติธรรมก่อนการเข้าร่วมในทุกกิจกรรมที่มีจุดเน้นสำคัญด้านการพัฒนาประเทศชาติ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ การเพิ่มรายได้ ไปจนถึงการผลิตสิ่งของขึ้นมาใช้ประโยชน์สำหรับการสร้างความรุ่งเรืองแก่สังคม ทั้งนี้เชื่อมั่นว่าการปฏิบัติธรรมของประชาชนส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีเมื่อจำเป็นต้องร่วมมือกันประสานปัญญาเข้ามาช่วยกันพัฒนาประเทศ หากแต่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการปรับรากเหง้าของการประพฤติทุจริตเสียก่อนสร้างเสริมปัญญาให้เป็นคุณต่อส่วนรวมที่เน้นสันติภาพเป็นสำคัญ (Mensuwan, et al., 2017)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความรู้
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความรู้
3. เพื่อนำเสนอแนวทางสำหรับการยกระดับการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความรู้

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนการวิจัยที่เริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรม สำหรับนำมากำหนดกรอบแนวคิดวิจัย และนิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อนำไปใช้ร่างแบบวัดพฤติกรรมด้านการปฏิบัติธรรม การมีส่วนร่วม และสังคมนฐานความรู้ของกลุ่มตัวอย่างสำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผล สรุปผล และรายงานผลการวิจัย ทั้งนี้ส่วนประกอบของแต่ละขั้นตอนการวิจัยต่อไปนี้

ประชากร (Population) คือ คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล (Unit of Analysis) โดยมีประธาน รองประธาน สมาชิกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านเฉลี่ยหมู่บ้านละไม่เกิน 12 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล (Department of the Interior, 2014) ทั้งนี้พิจารณาศึกษาเฉพาะภายในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด แล้วนำมาแบ่งกลุ่มตามลักษณะกลุ่มการปกครองออกเป็น 5 กลุ่ม จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำนวน 5 จังหวัด ตอนบน 2 จำนวน 3 จังหวัด ตอนกลาง จำนวน 4 จังหวัด ตอนล่าง 1 จำนวน 4 จังหวัด และตอนล่าง 2 จำนวน 4 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 20 จังหวัด แล้วนำมาสุ่มกลุ่มละ 1 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดอุดรธานี มุกดาหาร ขอนแก่น สุรินทร์ และอุบลราชธานี เพื่อคำนวณจำนวนหมู่บ้าน ได้จำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 9,199 หมู่บ้าน ได้จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งหมด

110,388 คน (Department of the Interior, 2014) ทั้งนี้นำมากำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากจำนวนประชากรทั้งหมด ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน (Ngamyarn, 2011)

ส่วนการพัฒนาเครื่องมือวิจัยและการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แล้วนำเอานิยามเชิงปฏิบัติการที่สามารถวิเคราะห์ได้มาจัดทำร่างแบบวัดพฤติกรรมจำนวน 39 ข้อ แล้วนำไปทดสอบคุณภาพเครื่องมือได้ค่าดัชนีความตรง CVI เท่ากับ .98 และค่าความเชื่อมั่นที่ .92 ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความสมบูรณ์พอสำหรับการวิเคราะห์ผลจำนวน 365 ตัวอย่าง สำหรับนำมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปข้อค้นพบสำคัญ ตามวัตถุประสงค์วิจัยที่ประกอบด้วยแนวทางพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมนฐานความรู้ นั้น ประกอบไปด้วยชุดตัวแปร ด้านการรับผลประโยชน์ การวางแผนการติดตามประเมินผล ปัจจัยเกื้อกูล ร่วมกับการฝึกสมาธิ การรักษาศีล และการเจริญปัญญา ทั้งนี้ชุดตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันต่อสังคมนฐานความรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความ

แปรปรวนร้อยละ 77.9 ต่อตัวแปรผลสัมฤทธิ์ ความรู้ที่ประกอบด้วย ความรู้ การสร้างความรู้ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร แต่อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าตัวแปรหลักทั้งสามตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับมากที่สุดโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมและสัมฤทธิ์ผลความรู้

มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ .874 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรองค์ประกอบด้านการดำเนินงาน และการรับผลประโยชน์มีระดับความสัมพันธ์มากที่สุดของคู่ตัวแปรองค์ประกอบที่นำไปใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยมีค่า $r = .82$ เพราะฉะนั้น เมื่อนำตัวแปรองค์ประกอบไปใช้เป็นตัวแปรต้นในการพยากรณ์ตัวแปรตามสัมฤทธิ์ผลความรู้ ปรากฏผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์พยากรณ์ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อิทธิพลพยากรณ์ตามรูปแบบที่ 7 ($n = 365$)

ตัวแปรต้น (Independent)	คะแนนดิบ (B)	คะแนนมาตรฐาน (Beta)	ผลทดสอบ (t-test)	นัยสำคัญ (Sig.)	พหุตัวแปร (Collinearity)	
					Tol.	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.218	-	1.91	.056	-	-
1. รับผลประโยชน์ (BP)	.292	.295*	6.38	.000	.29	3.43
2. ปัจจัยเกื้อกูล (SF)	.231	.248*	5.78	.000	.33	2.90
3. วางแผน (PP)	.168	.196*	4.81	.000	.37	2.67
4. ติดตามประเมินผล (EP)	.148	.149*	3.40	.001	.32	3.08
5. ปัญญา (IT)	.102	.107*	2.51	.012	.33	2.95
6. ศील (PC)	-.091	-.104*	-2.82	.004	.42	2.10
7. สมาน (MP)	.092	.097*	2.05	.041	.28	3.56
Durbin-Watson = 1.638, $R^2 = .779$, Adjust $R^2 = .775$, $F = 179.819$, Sig. .000						
Dependent สัมฤทธิ์ผลความรู้ (KBS)						

* $P < .05$

จากตารางพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการพยากรณ์ตัวแปรตามสัมฤทธิ์ผลความรู้ นั้นเรียงลำดับจากตัวแปรรับผลประโยชน์ปัจจัยเกื้อกูล วางแผน ติดตามประเมินผล ปัญญา ศील และสมาน

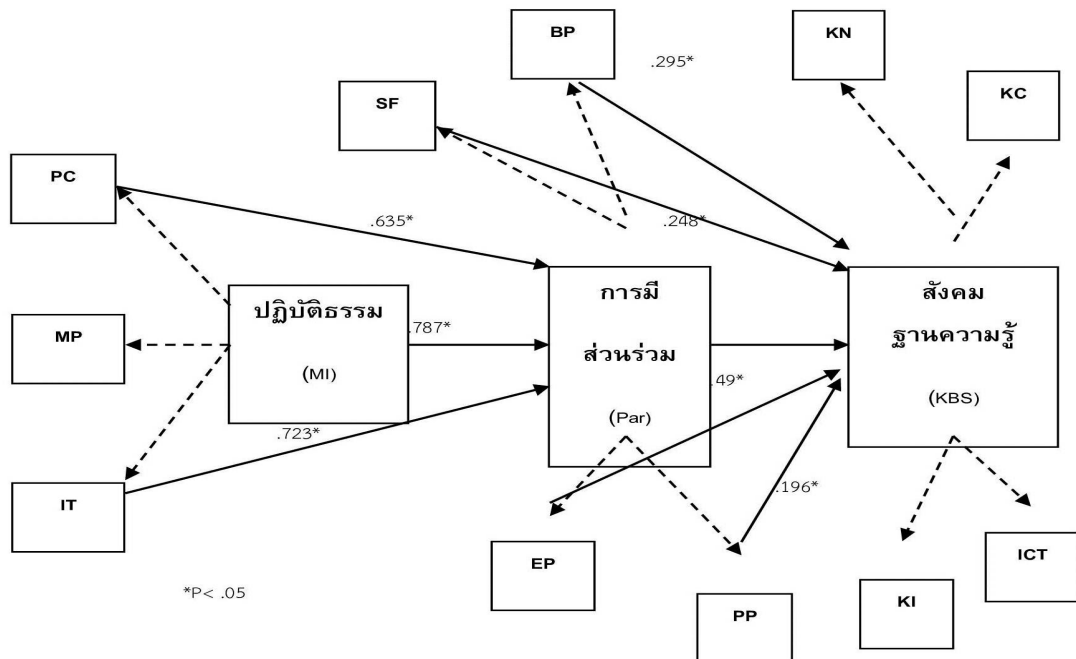
โดยมีอิทธิพลร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าทดสอบ $F = 179.819$ ดังนั้นเมื่อนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์ตามคะแนนมาตรฐาน สามารถสร้างรูปของสมการได้ต่อไปนี้

$$\begin{aligned} &\text{สังคมฐานความรู้ (KBS)} \\ &= .295^* (\text{BP}) + .248^* (\text{SF}) + .196^* (\text{PP}) \\ &+ .149^* (\text{EP}) + .107^* (\text{IT}) + (.104 * \text{PC}) + .097^* \\ &(\text{MP}) \end{aligned}$$

*P< .05

นอกจากนี้ยังสามารถนำมาร่างเป็น
แนวทางการพัฒนาในลักษณะของภาพประกอบ
ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความรู้

จากภาพประกอบสามารถสรุปได้ชัดเจนถึงชุดตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์สังคมฐานความรู้ นั้น ประกอบด้วย อิทธิพลจากตัวแปรศีลสมาธิ และการเจริญปัญญาอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปฏิบัติธรรม โดยมีอิทธิพลร่วมกับตัวแปรองค์ประกอบการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน รับผลประโยชน์ ติดตามประเมินผลและปัจจัยเกื้อกูล นอกจากนี้แล้วการปฏิบัติธรรมนั้น

มีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมส่งผลกระทบต่อไปยังสังคมฐานความรู้ในลำดับถัดไป

ดังนั้น สรุปได้ชัดถึงแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่านชุดตัวแปรองค์ประกอบตามภาพประกอบข้างต้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากสิ่งที่ค้นพบสำคัญ คือ แนวทางพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความรู้ ต้องอาศัยชุดตัวแปรองค์ประกอบด้านการวางแผน รับผลประโยชน์ ติดตามประเมินผล ปัจจัยเกื้อกูล ปัญญา ศีล และสมาธิเรียงตามลำดับ โดยเฉพาะผลที่ปรากฏชัดต่ออิทธิพลของตัวแปรทั้งหมดดังนี้

1. ประเด็นพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วม เป็นการฝึกฝนจิตใจของมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อให้มีความเห็นไปจนถึงการลงมือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตมิให้เป็นปัญหา และสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม โดยเฉพาะปัญหาการสร้างสังคมไม่สงบสุขในสังคม อันเป็นผลจากการมีพฤติกรรมทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น จากการประพฤติดิตทุกประการจำเป็นต้องอาศัยหลักในการปฏิบัติตนให้อยู่ภายในกรอบของศีลธรรม นั่นคือการปฏิบัติธรรมที่เป็นกระบวนการฝึกปฏิบัติให้เข้าใจในธรรมชาติของการใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข ส่วนประเด็นพัฒนานั้นสามารถฝึกฝนให้เป็นผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น การพูดแต่ความจริงที่มีประโยชน์เหมาะสมกับผู้ฟัง และยังนำมาซึ่งความสงบสุขในสังคม นอกจากนั้นแล้วยังสามารถฝึกปฏิบัติด้านการทำสมาธิเป็นประจำอย่างน้อยวันละ 10 ถึง 15 นาที เพื่อเป็นการฝึกให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจที่แน่วแน่ ฝึกการรับรู้ในทุกอารมณ์ของตนแล้วนำมาสู่การแยกแยะความดีความชั่วเพื่อระงับผลที่จะเกิดขึ้นนั้นที่ต้นเหตุ ดังนั้นแนวทางพัฒนาการปฏิบัติธรรมนำการมี

ส่วนร่วมได้นั้น หมายถึง การฝึกให้ทุกคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของสังคมเป็นบุคคลที่มีศีล มีสมาธิ และมีปัญญาสำหรับใช้นำทุกกิจกรรมของชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาธรรมาธิ รตนรสี และคณะ (Phramaha Rattaphumee Rattanawasi, et al., 2016) พบว่า การมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ ฝึกสมาธิ ร่วมทำกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา วันธรรมะสวนะ สมาทานศีล และการสืบสานประเพณีไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่อย่างไรก็ตามผลวิจัยพอสรุปได้ถึงแนวทางการปฏิบัติธรรมอันประกอบด้วย การรักษาศีล การฝึกสมาธิ และการเจริญปัญญาอันเป็นการปฏิบัติธรรมะสำหรับนำไปใช้ในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของกลุ่ม หรือหมู่คณะอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมะย่อมเป็นตัวนำการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนา กลุ่ม หรือชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การปฏิบัติธรรมนำการวางแผน อาจมีส่วนประกอบสำคัญ ประกอบด้วย การตัดสินใจต่อการกำหนดเป้าหมายของหมู่คณะไปจนถึงการร่วมแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมกลุ่มให้บรรลุต่อเป้าหมาย ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ข้อมูล การนำเสนอแนวคิดไปจนถึงแนวทางสำหรับนำไปลงมือปฏิบัติให้บรรลุผล ตลอดจนการร่วมกันศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นภายหลังเริ่มดำเนินการในทุกกิจกรรม ประเด็นความสัมพันธ์ที่ชัดเจนคือการปฏิบัติธรรมส่งผลให้ทุกคนภายในกลุ่มสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมย่อมเป็น ธรรมะที่ช่วยให้ทุกคนเข้าใจถึงความสำคัญของการ มีส่วนร่วมกันทำทุกกิจกรรมตั้งแต่การมีส่วนร่วมกัน วางแผน หรือคิดเห็นได้ตรงกันเพื่อให้การปฏิบัติ งานนั้นบรรลุผล การประพฤติตนภายใต้กรอบ ศีลธรรม อีกทั้งฝึกฝนให้สมาชิกภายในกลุ่ม ได้ฝึกสมาธิเพื่อควบคุมและกำกับทุกอารมณ์ ของตนไปจนถึงการฝึกใช้ปัญญาคิดวิเคราะห์ ถึงเหตุผลตามสภาพความจริง โดยธรรมชาติ ย่อมนำการทำกิจกรรมของหมู่มนุษย์ไปในทางที่ ชอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชวัญญา เอกจิตต์ และอุทัย สติมัน (Ekajit and Satimun, 2016) พบว่า การศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาตน ให้มีชีวิตที่ดีงาม มีการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องนั้น จำเป็นต้องใช้หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา โดยเน้นการฝึกอบรมตน ให้มีสติ สัมปชัญญะที่สามารถรักษากาย วาจา ใจ ได้อย่างถูกต้องอันเป็นพื้นฐานสำคัญของคุณภาพ จิตใจ อีกทั้งยังต้องอบรมจิตให้มีความสงบมั่นคง เป็นสมาธิ ซึ่งช่วยให้บุคคลมีความพร้อมด้านการ พัฒนาคุณธรรมอันนำมา ซึ่งการสร้างแนวปฏิบัติ ตนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ นอกจากนั้นแล้ว การอบรม ปัญญาให้เกิดความแจ่มชัด ช่วยให้ผู้ปฏิบัติ ทำ กิจกรรมทุกประเภทในการดำรงชีวิตโดยปราศจาก การยึดติด มีความเป็นอิสระทางปัญญา

เพราะฉะนั้นการปฏิบัติตนตามหลัก ไตรสิกขาเป็นการปฏิบัติธรรมะสำหรับนำทุก กิจกรรมของมนุษย์ รวมถึงการมีส่วนร่วมด้านการ พัฒนาชุมชนของตนให้เจริญรุ่งเรืองได้อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ

3. การมีส่วนร่วมสร้างความรู้เกี่ยวข้อง กับการสะสมประสบการณ์ การสรุปความรู้ของ แต่ละคนที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมในการพัฒนา หมู่บ้านไปจนถึงการแบ่งปันความรู้เพื่อนำมาสู่ ประโยชน์สุขของชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความ ร่วมมือจากสมาชิกของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการสร้างความรู้ขึ้นอย่างมีสติ เพื่อมุ่งนำเอา ผลลัพธ์ที่ได้จากความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนา และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในหมู่บ้านของตน ประเด็นสำคัญอยู่ที่การ ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมกันของ สมาชิกคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีต่อการนำเอา ความรู้ไปใช้เป็นพื้นฐานของการสร้างสังคมฐาน ความรู้ได้อย่างมั่นคง

การมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความรู้ ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะ การอาศัยปัจจัยด้านกำลังคนภายในหมู่บ้าน โดยเฉพาะคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ร่วมกันกับผู้ปกครองท้องถิ่น พนักงานของรัฐ ไปจนถึงทุกหน่วยงานที่ปรากฏชัดอยู่ในสังคม เพราะฉะนั้น การมีส่วนร่วมกันสร้างความรู้ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหา ในชีวิตประจำวัน ปัญหาเศรษฐกิจ ไปจนถึงปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติดจำเป็นต้องอาศัย การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านทุกคน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมแสวงหาข้อมูล และความรู้ ที่นำมาใช้แก้ไขปัญหาภายในชุมชน ผลการวิจัยของ เอกชัย พุมดวง และวสุณี โสมทัต (Phumduang and Somathat, 2016) ที่ได้ค้นพบว่า กระบวนการ

เรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น นั้นมีสภาพเป็นไปตามกระบวนการจัดการความรู้ อย่างมีขั้นตอนตั้งแต่ ขั้นตอนการแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ ถ่ายทอดความรู้ จัดเก็บ และสืบค้น ความรู้เพื่อให้ได้ความรู้ที่นำไปใช้พัฒนาความเข้มแข็งและศักยภาพของชุมชน หากแต่ต้องอาศัย ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหลัก โดยเฉพาะ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน สมาชิกองค์กร บริหารส่วนตำบล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้บริหารสถาน ศึกษา หัวหน้ากลุ่มอาชีพ และนักพัฒนาชุมชน

อย่างไรก็ตามผลวิจัยได้สรุปเพิ่มเติมว่า การมีส่วนร่วมจัดการความรู้ของคนในชุมชนนั้น มุ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา ป้องกัน ปัญหา และพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างการมีส่วนร่วมและการจัดการความรู้ อันเป็นรากฐานสำคัญของสังคมฐานความรู้ ยุคปัจจุบัน

6. ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบอันสำคัญนี้บ่งชี้ให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการหมู่บ้านสามารถนำไป ปรับใช้ด้านการคัดเลือกคุณสมบัติ การกำหนดแนว นโยบายด้านการพัฒนาคุณลักษณะไปจนถึงการ พัฒนาทักษะ และลักษณะนิสัยให้สอดคล้องกับ ทิศทางของการพัฒนาประเทศที่มุ่งไปสู่สังคมฐาน ความรู้ที่ตั้งอยู่บนรากฐานที่มั่นคงจากการปฏิบัติ ธรรม อันเป็นการทำความเข้าใจต่อตนเองอย่างมี เหตุผลตามหลักธรรมชาติที่ปรากฏอยู่จริงของ มนุษย์ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับวงจรชีวิต และความเป็น อิสระที่หลุดพ้นจากความต้องการทั้งหลายของโลก

ดังนั้นข้อค้นจากงานวิจัยเชิงปริมาณนี้ สามารถนำไปใช้กำหนดนโยบาย กำหนดแนว ปฏิบัติ และทิศทางการพัฒนาคณะกรรมการ หมู่บ้านรวมถึงประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการ ปฏิบัติธรรมนำการมีส่วนร่วมสร้างสังคมฐานความ รู้ได้อย่างชัดเจน

References

- Department of the Interior. (2014). *Handbook VC: Village Committee (VC), Ministry of Interior*. Bangkok : Ministry of Interior.
- Ekajit, K. and Satimun, U. (2016). *The Threefold Learning and Self Development*. *Khrusartparithat Journal*, 3(2).
- Mensuwan, S., et al. (2017). Peace Building Guidelines According to the 5 Precepts of Mahachulalongkorn University students, NakhonSawan Campus. *Journal of Peace Studies*, (5), Special Issue.
- Moonsuwan, W. (2016). The Lack of Ethics in the Operation of Business Organizations. *Journal of Ratchaphark*, 10(19).

- Ngamyarn, A. (2011). Regarding the Yamane Formula. *Journal of Business Administration*, 34(131).
- Phramaha Ratthaphumee Rattanawasi, et al. (2016). Participation of Students in Moral Education Activities of MahachaiPittayakorn School. Under the Office of the Secondary Education Service Area 26. *Journal of Pimoldhamma Research Institute*, 3(2).
- Phumduang, E. and Somathat, W. (2016). The Process of Participatory Local wisdom Learning According to the Community Economy of Occupational Groups in KhokKothao Sub-district, Mueang District, SuphanBuri Province. *Journal of Humanities and Social Sciences, UbonRatchathani Rajabhat University*.
- Pimchumlek, T. (2010). The Concepts of Fourfold Dhamma Affecting the Efficiency of Performance of the Rescue Team of Dhammarasamee Maneerat Foundation Chonburi Province. *Sahasart Sripathum Chonburi*, 1(1).
- Pongsiriwan, N. and Theerapong, T. (2012). Practice for the Development of Mercy: A Case Study of Priest in the Dhamma Practicing Place of Plum Village. *Journal of Human Sciences*, 13 (2).
- Sirikarn, P. (2008). Buddhist Meditation Practice of Middle Class Citizen in Thai Society. *Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University*, 15 (1).
- Thongsri, P. (2016). Guidelines for Promoting Religious Leaders' Participation for Peace-building in Three Southern Border Provinces. *National Symposium*.

